

MUZEJSKI VJESNIK

GLASILO MUZEJA

SJEVEROZAPADNE HRVATSKE

MUZEJSKI VJESNIK
GLASILO MUZEJA SJEVEROZAPADNE HRVATSKE
(Čakovec, Koprivnica, Križevci, Kutina, Trakošćan, Varaždin,
Varaždinske Toplice)

UREDNIČKI ODBOR

Stjepan Hajduk (odgovorni urednik), Dragutin Feletar (urednik i grafička oprema), Željko Tomičić, Marijan Špoljar i Branko Šimek

MUZEJSKI VJESNIK izlazi povremeno, a najmanje jednom godišnje. Rukopise ne honoriramo i ne vraćamo. Rukopisi se šalju na adresu: Muzej grada Koprivnice, 43300 Koprivnica, Trg dr. Leandera Brozovića 1

NAKLADNIK

Muzej grada Koprivnice
ZA NAKLADNIKA
Franjo Horvatić

TISAK

RO »Podravka — Usluge«, OOUR Koprivnička tiskara, 1979.

BROJ 2, siječanj 1979. godine

KAZALO

Dragutin Feletar: Za organiziraniju obradu »terena«	1
Stjepan Hajduk: Proslava 40. godišnjice Muzeja Varaždinske Toplice	3
Antun Bauer: Muzej u Varaždinskim Toplicama	7
Marijan Špoljar: Galerija i nova umjetnička praksa	10
Damjan Lapajne: O djelovanju Muzeja Moslavine u Kutini	12
Ivanka Štager: Izložba »Tito u Varaždinu«	15
Božidar Gerić: Istraživanje radničkog pokreta i NOB-e u Moslavini	17
Ante E. Brlić: Mjesta muzeja sjeverozapadne Hrvatske 1835. godine	19
Franjo Horvatić: Zavičajna muzejska zbirka u Đelekovcu	21
Tomislav Đurić: Prilozi za povijest Vinice	24
Libuše Kašpar: Etnološke izložbe varaždinskog Muzeja	28
Ljubica Ramušćak: Otkup etnografske građe u Međimurju	31
Josip Vidović: Arheološka istraživanja u Međimurju u 1978. godini	35
Zorko Marković: Uz problem istraživanja neolita i eneolita u sjeverozapadnoj Hrvatskoj	37
Željko Tomičić: Zaštitna arheološka istraživanja u Martinu na Muri	40
Marina Šimek: Zaštitno iskapanje u Svetom Petru Ludbreškom	44
Vladimira Pavić: O nalazu glinenog pećnjaka u Čakovcu	47
Josip Fluksi: O rekonstrukciji i konzerviranju keramike s arheoloških nalazišta	49
Dragutin Feletar: Tri vrijedne knjige	52
Libuše Kašpar: XXIX. savjetovanje o povijesnoj stambenoj arhitekturi	54
Zorko Marković: Proslava 100. godišnjice HAD-a i neka pitanja uz nju	56
Zoran Homen: Zaštitno iskapanje u Beketincu	57
Zoran Homen: Jedan od oblika informiranja o akcijama muzeja	59

Etnološke izložbe varaždinskog Muzeja

Nakon dugog vremena tj. nakon 14 godina varaždinski muzej je dobio stručnjaka etnologa, pa se to osjetilo i u aktivnosti muzeja. Priređene su u 1978. godini izložbe tekstilnog rukotvorstva i lončarstva.

U ožujku 1978. godine održana je u Varaždinskoj Galeriji slika izložba »**Tekstilno rukotvorstvo varaždinskog kraja**«. Izložba je održana pod pokroviteljstvom »Varteksa« što je omogućilo izdavanje kataloga, koji se sastoji od jednog kraćeg pregleda obrade lanenog i konopljenog vlakna, preko tkanja do gotovih proizvoda, a popraćen je crno bijelim fotografijama.

Tema tekstilnog rukotvorstva odabrana je zahvaljujući bogatstvu sakupljenog tekstilnog materijala u muzeju. Pošto je Varaždin područje gdje se sastaju dva različita načina tkanja, bilo je moguće izložiti sasvim jednostavno, bijelo platno, tipično zagorsko, u koje se umeće obojena nit, pa se tako dobiva ukras u obliku vodoravnih pruga, najčešće u crvenoj boji ili se to ukrašava bijelim rupičastim vezom, **špicom** i re-sama.

Drugo prikazano tkanje je daleko bogatije. To je tzv. preborno tkanje, izvedeno uglavnom predom crvene boje te nešto bijelom i vrlo rijetko modrom. Ornament je geometrijski, a temeljni motiv je osmerokraka zvijezda — cvijet, zatim se javljaju različite cik-cak linije, romb i križ. Većina eksponata ove vrste je iz sela Trnovec, nedaleko Varaždina. Bile su izložene **plahte, ručnici, stolnjaci i police**. Najznačajniji od izloženih predmeta je plahta, koja je čovjeka pratila kroz cijeli život, da bi na njoj počivao i na odru. Ona je bila jedan od elementarnih predmeta u materijalnom inventaru Slavena od najranijih vremena. Poznati češki etnolog Niederle, navodi da je plahta služila kao sredstvo u razmjeni dobara, a arapski putopisac Ibrahim ibn Jakub u X. st. piše kako je plahta žiteljima Praga služila kao platežno sredstvo.

Izloženi su bili i dijelovi ženske nošnje, a to su elementarni dijelovi **oplećak, rubača i fertun**, te gornji dijelovi koji su se nosili u hladnim danima kao **zobun, surka, kožuh**.

Među mnoštvom odjavnih predmeta ističe se **rubača**, svojim diskretnim i skladnim, gotovo uvijek bijelim vezom upotpunjenom bijelom čipkom i naborima. Jedino je ukras rubače s područja Maruševca izveden u boji, crveno, plavo, žuto, ali vrlo skladno. Uvijek je to motiv cvijetne grane što pokazuje barokni utjecaj u seljačkom vezu.

Prikazana je i muška nošnja, ali vrlo skromnije, jer je ona već davno nestala, pa je ni muzej ne posjeduje u tolikoj količini kao žensku. Uz tekstilne proizvode, prikazane su i sve alatke od nožne stupe-**tukače, trlice, grebena preko kolovrata, snovače** do tkalačkog stana-**preme**. Mnogi od ovih predmeta posuđeni su od privatnog kolekcionara Josipa Borščaka kao i od Muzeja Varaždinske Toplice.

Bila je to, jedna od najposjećenijih izložbi u varaždinskim uvjetima. U Varaždinu ju je razgledalo 1500 posjetilaca. Pošto je izložba u travnju

Detalj s izložbe »Tekstilno rukotvorstvo varaždinskog kraja«
(rubaca iz Maruševec)

i svibnju bila u Kruševcu odnosno Kumanovu, ukupan broj posjetilaca ove izložbe iznosio je oko 5000.

Varaždinski etnolog je sudjelovao i u pripremanju prodajne izložbe »**Lončarstvo Hrvaškoga Zagorja**«, u galeriji ARS, koja je održana od 15. VI do 15. VII. 1978. godine u Ljubljani. Za tu izložbu su izrađeni lončarski predmeti prema eksponatima iz etnografske zbirke varaždinskog muzeja, a radio ih je lončar Đuro Gladović iz Dubravca. Izložba je bila popraćena jednim skromnim katalogom, čiji je autor etnolog varaždinskog muzeja, a u kojem je ukratko prezentirana lončarska tehnika kao i njeni proizvodi. Ova vrlo uspješna izložba, je jedan od pokušaja da se lončarski obrt otme zaboravu.

U mjesecu studenome održana je izložba »**Lončarstvo varaždinske okolice**« u varaždinskoj Galeriji slika. Ovaj put je pokrovitelj izložbe bio GK »Zagorje« iz Varaždina što je opet omogućilo štampanje jednog lijepog kataloga sa stručnim komentarom i bogatim ilustracijama a dat je i popis lončara, koji su još danas aktivni.

Izloženi predmeti su vezani uz tri sela nedaleko Ivanca, koja su oдавно poznata po lončarima. To su Jerovec, Dubravec i Bedenec.

Prikazan je alat lončara, a to je nožno lončarsko kolo — **kolobar**, zatim su tu druga pomagala kao što su **špriklja**, drvena daščica kojom se ravna posuda; **šig-zica** za rezanje posude sa **šajbe**; **šiglin** — dugačka uska daska za skidanje velikih posuda, te **kožica** kojom se vrši ukrašavanje posude.

Tuca — jedan od zanimljivih lončarskih modela

Zatim su tu mnogobrojni lončarski proizvodi.

Nesumnjivo, najvredniji od njih je **bonja**, posuda koja je služila za spremanje žita. To je oveća, trbušasta posuda, ovalnog oblika s relativno malim dnom i kratkim uskim grlom, u pravilu pokrivenim koničnim poklopcem. Rađena je od crvenkaste gline. Ima ručku na sastavu grla i trbušnog dijela, koja ne služi za nošenje, ni za podizanje pune posude, pa je to očito kasniji nefunkcionalniji dodatak. Po obliku izvedbi i funkciji bonja odgovara analognoj posudi iz kasnoga Latèna.

Zanimljiv eksponat je i **srabljivec**, mali vrč za vino, čije ime dolazi od njegove hrapave površine. To je jedina posuda gdje se glina miješa s riječnim pijeskom u ovom slučaju s pijeskom iz Bednje. Po obliku srabljivec odgovara srednjevjekovnom inventaru, pa je stoga na izložbi prikazan jedan sličan vrč iz Varaždinskih Toplica, koji je datiran u 16-17 st. Na ovoj izložbi muzej Varaždinske Toplice sudjelovao je s nekih dvadesetak predmeta.

Prikazani su i neocakljeni lonci, širokog otvora s dvije ručke ili bez, koji su se upotrebljavali na ognjištu. To su **kuhači**.

Jedan od najljepših proizvoda je **štuca**, ocakljena vrlo trbušasta posuda, uska grla s jednom ručkom, koja seže od vrha grla do pola trbuha. Obično je ukrašena geometrijskim motivima u vidu valovitih linija točaka i koncentričnih krugova. Boja cakline je najčešće zelena. Služila je za držanje tekućine.

Tu su još različiti **vrčevi**, pa **lonci** za spremanje mlijeka, masti i druge hrane, ocakljeni, s dvije ručke, često i s poklopcem, zatim **štubleki** za kesilo mlijeko, koji su širokog grla s jednom ručkom, ocakljeni za leno ili žuto s koncentričnim krugovima između grla i trbuha, te **kraljeki** ili **dvojke**, dvije trbušaste posudice, spojene ručkom, a služile su za nošenje jela u polje.

Prikazane su i posude za pečenje kolača, kao što je okrugli **cimplet**. te **bidre**, također okrugle ali kaneliranih stranica. Četvrtasta ili ovalna posuda za pečenje kolača i mesa je **protvan** ili **kastrola**.

Još su tu **kahle** za sobne peći, **tanjuri**, **zdjele**, **lavori**, **lonci** s jednom ručkom, **sirnice**, **rigle**-poklopci te na kraju dječje igračke — **fučkalice** u obliku ptica, koje sviraju uz pomoć zraka ili zraka i vode.

Da bi prikaz lončarstva bio cjelovit, izložba je upotpunjena vrlo uspjelim fotografijama rada lončara, čiji je autor, također i autor fotografija u katalogu Tomislav Đurić.

Lončarski obrt je u odumiranju i većina lončara, koji danas rade a ima ih u ovim selima još 33, orijentirali su se na pravljenje vaza i lonaca za cvijeće, što je daleko ispod vrijednosti njihovih nekadašnjih skladnih proizvoda. Stoga smo ovu našu izložbu starog seljakčog lončarstva varaždinske okolice, popratili i prodajnom izložbom predmeta, koji su kopije naših muzejskih, a radili su ih lončari Đuro Gladović i Josip Srednoselec iz Dubravca, jer bi u ovom našem zasićenom potrošačkom društvu, koje se pomalo počinje okretati jednostavnosti seljačkog inventara, moglo lončarstvo naći izlaz iz zaborava, pa je tako ova izložba bila samo mali prilog spašavanju te vrijedne lončarske tradicije. (Snimci: Tomislav Đurić)

LJUBICA RAMUŠČAK, Muzej Međimurja Čakovec

Otkup etnografske građe u Međimurju

Sistematskim obilaskom terena Međimurja otkupljeni su vrijedni etnografski predmeti, čime je fundus etnografskog odjela obogaćen sa 70-tak eksponata.

Otkupljeni etnografski materijal su tekstilni predmeti i to iz sela Gardinovec, Turčišće, Marija na Muri. To su plisirane suknje iz 1930. godine tzv. GUZANJKE TIBETNE NA ROŽICE, marame izrađene iz svile RUCI PRELEVANCI, ženske košulje BLUZA ili FRAK, BAJKA koju su žene nosile zimi, zatim lanena košulja ROBAČA, ženske pregače FER-TUFI, lanene plahte i ručnici BRISAČI.

U selima Strelec, Zasadbreg, Prelog, Draškovec, Marija na Muri, Čukovec, Hodošan otkupljene su škrinje LAJCE oslikane i okovane koje su nekada služile za čuvanje tekstilnih predmeta i odjeće. U tu svrhu služile su i škrinje ŠUBLAT LADLINI neoslikani i ukrašeni dubljenim linijama na rubovima škrinje. Veoma interesantan predmet je KLUPA KANAPEJ iz sela Draškovca. Otkupljene su i klupe STOLICE ZA VRT, pa ukrasna daska koja se stavljala iznad kreveta iz 1882. god. a izrađena je kao ukras i da štiti od hladnoće zida i vlage.

Od tekstilnog alata otkupljeni su grebeni, vitlo za namatanje prediva, trlice za lan trti, stupa za obradu lana i konoplje. Navedeni predmeti su iz sela Draškovca, Gardinovca i Turčišća.